

sarykův ukazuje každému, jak má žít a pracovat. Každý poslouží národu nejlépe, když se na práci co nejlépe připraví a vzdělá, když plní na svém místě *svou povinnost, přemýšlí o své práci, jak by ji zlepšil* a při tom všem dbá *pravdy a poctivosti*. »Nebát se a nekrást,« jak jednou řekl Masaryk.

Jestliže odchod velikého presidenta bude velkým zpytováním svědomí celého národa, jestliže bude otřesem citu s předsevzetím mysliti a jednati v jeho duchu, pak T. G. Masaryk nejen svým životem a dílem, ale *i svou smrtí přinesl svému národu mravní obrodu, jejímž byl velkým biblickým prorokem*.

Na margo unifikačnej osnovy zákona obchodného.

Dr. Ctibor Floreán.

(Zaključenie)

Hlava druhá pojednáva v §§ 13—21 o firemnom rejstriku. Len od momentu zápisu do firemného rejstriku stáva sa obchodník obchodníkom plného práva. O formálnom vedení firemného rejstrika osnova podrobne ničeho neuvádza, ale ponecháva riešenie vládnemu nariadeniu (3. odst. § 13 osnovy), podobne ako tomu bolo za terajšieho stavu. Nemení nič na dnešnom statu quo ustanovenie § 14 osnovy, ktorým sa zavádza pravidlo, že zápisy do firemného rejstrika prevádzajú sa na základe opovede účastníka. Výnimku tvorí iba predpis § 20 osnovy, kde pripúšťa sa zápis zániku firmy *ex offio*.⁷⁾ Verejnosť firemného rejstrika je zaručená § 15 osnovy, podobne ako doteraz v čl. 12. vš. zák. obch. a § 7 slov. zák. obch. Za účelom odstránenia dnešného nejednotného stavu o vyhlasovaní zápisov sľubuje § 16 osnovy zavedenie jednotnej úpravy vládnym nariadením. Dnes totiž v smysle čl. 14. vš. zák. obch. každý obchodný súd určí pre svoj obvod v decembri každého roku verejné listy, v ktorých hodlá uverejňovať svoje vyhlášky. Na Slovensku dľa § 9 slov. obch. zák. je k tomu určený »Ústredný oznamovateľ«. Zásada verejnosti firemného rejstrika je osnovou prevedená, avšak zásada publicity je značne zoslabená.⁸⁾ Oproti druhému odst.

⁷⁾ Predpis je vítaný i vzhľadom na okolnosť, aby firemné rejstriky boli vedené à jour. Viď neustále ťažkosti vo firemných rejstrikoch švajciarskych kantonov ohľadne registrovania firiem dávno zaniklých smrťou majiteľa. Protokoll str. 688.)

⁸⁾ Vide na pr. Protokoll der Expertenkommission für Revision des Schweiz-Obligationenrechts. Titel XXIV—XXXIII, str. 684: »Wenn bezüglich einer Tatsache die im Handelsregister eingetragen ist, eine Änderung eintritt, so muss diese eingetragen werden, auch wenn die Eintragung der Tatsache, die eine Änderung erfahren hat, nicht vom Gesetz vorgeschrieben war«. Vide aj zápisnice Apáthy-ho osnovy str. 27.

§ 9 slov. obch. zák., ktorým bola pozitívna stránka princípu publicity uzákonená a contrario negatívnej stránke, prináša osnova na tomto poli ďalekosiahle zmeny. Zavádza síce všeobecne zásadu publicity, avšak pozitívna a negatívna stránka tejto je značne zoslabená. Vzhľadom na zmenené hospodárske potreby ponecháva osnova proti zápisu možnosť preukazu nezavinenej nevedomosti, ako i preukazu o znalosti skutočnosti, ktoré majú byť u firemného rejstrika zapísané.⁹⁾ V § 18 osnovy normovaná bola zásada verejnej viery firemného rejstrika. Dôležité je i ustanovenie sankcii na nezachovanie povinnosti k opovedi (§ 19).

V hlave tretej cenným prínosom rieši osnova ustanovenia o obchodných firmách. Právo na firmu, ako vyslovene osobnostné právo imateriálne, pripisuje osnova obchodníkovi-jednotlivcovi a obchodným spoločnostiam pre prevodzovania ich obchodnej živnosti. Medzi firmou obchodníka-jednotlivca a obch. spoločnosťou je však rozdiel teoretický. Tento spočíva iba v duplicitnej povahe tohoto firemného mena u obchodníka-jednotlivca, ktorý vedľa tohoto svojho obchodného mena má ešte i svoje meno občianske. Oproti tomu u obchodných spoločnostiach je firma nositeľom individuality spoločnosti, je jej menom vôbec. I keď mení sa občianske meno obsažené vo firme, alebo ak vystúpi z obchodného závodu osoba, ktorej meno je súčiastkou firmy, nemusí byť firma v smysle §§ 31 a 32 osnovy zmenená. Vyslovuje sa tu moderná zásada firemno-právna, záležajúca v tom, že firma, jako meno obchodné má ráz podstatne odlišný od mena občianskeho. Môže byť scudzená iba spolu s obchodným závodom i v prípade, keď obsahuje meno občianske. Osnova nie len že zachováva dosavadne základné zásady firemno-právne, ale ich i rozširuje a prehľbuje. Zásadu pravdivosti firmy sleduje zvlášť výšrozobranými ustanoviami o firemnom rejstriku. Zásadu jasnosti firmy zaisťujú oproti dnešnému stavu¹⁰⁾ §§ 24, 25 a 26. Zostáva iba spornou otázka, či v budúcnosti vzhľadom na terminologiu osnovy (na pr. § 25) bude akciová spoločnosť môcť byť na Slovensku a Podkarpatskej Rusi nazývaná, ako doposiaľ účastinnou spoločnosťou. Je to dôležité i preto, že ex lege predpísaný prídavok »akciová spoločnosť« k voľne zvolenej firme tohoto druhu spoločnosti bude potom na Slovensku a Podkarpatskej Rusi možný tiež ako »účastinná spoločnosť«. Zásada rozlišnosti a výlučnosti firmy je oproti § 17 slov.

⁹⁾ Vide opačnú mienku *Apáthy-ho* v dôvodovej zpráve k osnove obch. zák. uhorského str. 35 a nasl., záležujúca v tom, že ak vraj zákon predpisuje obchodníkovi uschovávať obchodné knihy a korešpondenciu len po určitú dobu, nemôže požadovať, aby aj po tejto dobe, keď nebude mať už eventuelne žiadnych dokladov, bol zodpovedný za zápis, ktorého výmaz už dávno pečlivosťou riadneho obchodníka dal verejnosti na známosť. Srov. i § 15 HGB.

¹⁰⁾ V slov. ob. zák. iba § 14 dotyčne úč. spol. obsahuje ustanovenie o pravdivosti firmy.

obch. zák. úplne zmodernizovaná. Firma obchodníka-jednotlivca musí sa zreteľne odlišovať od firiem, nie len v mieste, alebo v obci, ale od všetkých firiem, ktoré sú do firemného rejstrikového súdu zapísané a dosiaľ existujú. Čo do firiem účastinných spoločností, komanditných spol. na účastiny a spol. s r. o. doháňa osnova doby hospodárskym vývojom predstihnuté, keď predpisuje, že tieto musia byť od seba odlišné na celom území štátu. Konečne buduje i na zásade stálosti firmy, čím odpútava sa síce do určitej miery od zásady pravdivosti firmy, ale legislatíva strednou cestou hodnotí tu aj hospodárske potreby dneška.

Dľa nášho názoru najvítanejšiou je reforma, prevedená v hlave 4 osnovy o prevzatí obchodného závodu. Dlhý boj vedený v doktrine¹¹⁾ o umožnenie prevzatia obchodného závodu jako celku, je konečne osnovou veľmi obratným a zvlášť ceným spôsobom riešený. U nás na Slov. a Podk. Rusi reglementovanie tejto otázky v zák. čl. LVII z r. 1908 bolo iba zdánlivo prijateľné. V podrobnostiach ostávalo veľa problémov nedotknutých. V prípade prevzatia obchodného závodu z najrôznejšieho titulu singulárnou ssuccessiou inter vivos, stanoví § 39 osnovy solidárne ručenie nabyvateľa a scudziteľa za záväzky vyplývajúce z obchodného závodu, o ktorých však preberateľ pri odevzdaní vedel, alebo vedieť mohol. Toto je ručebná povinnosť v prípade, že nabyvateľ nevedie obchodný závod ďalej pod starou firmou. I v tomto prípade je však jeho zaviazanosť limitovaná hodnotou prevzatého závodu. Ak ovšem obchodný závod provodzuje nabyvateľ ďalej pod starou firmou, alebo s prídavkom naznačujúcim pomer nástupnícky, má sa zato, že tým nabyvateľ vyjadril úmysel stotožniť s ana vonok úplne so starou firmou a v dôsledku toho musí prevziať všetky dlhy starej firmy. Toto ustanovenie osnovy je činené v prvom rade v prospech záujmov veriteľov obchodného závodu. Veritelia sú chránení i ustanovením, uvedeným in fine tohoto §, stanovujúcim možnosť obmedzenia rozsahu ručebnej povinnosti do výšky hodnoty prevzatého závodu iba v prípade, ak toto obmedzenie bolo veriteľom oznámené, alebo vo firemnom rejstriku zaznačené. Ustanovenie § 41 osnovy zmierňuje predpis § 2 zák. čl. LVII z r. 1908, ktorý stanovuje ručebnú povinnosť pre blízkych príbuzných zcudziteľa bez obmedzenia. Osnova v zmienenom § tuto bezobmedzenú ručebnú povinnosť zmešňuje do výšky hodnoty prevzatého závodu, ak príbuzný je v stave dokázal, že o dlhoch nevedel a ani vedieť nemusel. Podľa § 44 osnovy z obchodného závodu nabytého univerzálnou ssuccessiou a ďalej vedeného dedičom bude tento z dlhov závodu zaviazaný i vtedy, keď dľa

¹¹⁾ Srov. *Hermann-Otavský*, *Obchodní závod a práva ku statkům nehmotným*. V Randovej pocte. Sborník věd právnických a státních, ročník IV./1904 (str. 329 a nasl.). Vide tiež *Písko*, *Das Unternehmen als Gegenstand des Rechtsverkehrs*, Wien 1907. *Isay*, *Das Recht am Unternehmen*, Berlin 1910, *Düringer—Hachenburg*, HGB sv. I. str. 320.

ustanovenia občianskeho práva dedičského bol zaviazaný iba obmedzene.

Tieto ustanovenia o prevzatí obchodného závodu ako celku sú v osnove konštruované tak obecne, že možno pod ne subsu-
moval všetky právne jednania, ktorými sa uskutočňuje prevza-
tie obchodného závodu takým spôsobom, že sa nabývatel stáva
nástupcom dosavádneho podnikateľa obchodnej živnosti. Touto
konštrukciou pamätovala osnova na všetky hospodárske prí-
pady kapitálovej koncentrácie, pri ktorých obchodný závod ne-
prechádza trvale do vlastníctva nabývateľovho, ale iba do jeho
držby. Sem patria prípady koncernov, ktorých základom sú
smlúvy pachtovné, smlúvy o prenechanie provozu podniku (Be-
triebsüberlassungsvertrag), smlúvy o prenachanie správy spo-
ločnosti (Verwaltungsvertrag) a pod. Z pohľadky podporiť čo
najviac tranzakcie prevzatí obchodných závodov usnadňuje
osnova situáciu prevoditeľa závodu, stanovujúc vo svojom § 43
premlčaciu lehotu na jeho záväzky oproti veriteľom na dobu
3 rokov od vtedy, čo sa veriteľ o prevode závodu dozvedel, alebo
dozvedeť musel.

Konzervatívnosť reformy najmarkantnejšie sa prejavila
v oddieli o obchodných knihách. Ač bola si komisia dobre ve-
domá, že prax vytvorila si smernice, ktoré dávno nie sú v súlade
s literou zákona, preca len prináša ustanovenia vzhľadom na
modernú bilančnú techniku menej uspokojujú. Na druhej strane
zas treba uvítať, že ustanovenia tieto sú jednotné jak pre ob-
chodníkov-jednotlivcov, tak i pre obchodné spoločnosti. Osno-
va prevzala starú zásadu, vyslovenú ustanoveniami čl. 28., po-
fažne § 25 plat. obch. zák., z ktorých vyplýva pre obchodníkov
povinnosť viesť obchodné knihy tak, aby z nich bol zjavný jak
stav imania (stránka statická), tak i výsledok a pohyb obcho-
dovania (stránka dynamická). Je to tedy zas ono dualistické
ponímanie, ktoré ovládalo dosiaľ naše platné právne poriadky
i čo do predpisov o zostavovaní súvah obchodných podnikov,
pofažne spoločností. Pri posledne uvedených vzťahoch, totiž
pri ustanoveniach o súvahe zavádza však osnova stanovisko sta-
tické. Predpisuje v prvom rade obchodníkovi vyhotovovať in-
ventár pri započatí provozu svojej obchodnej živnosti a každo-
ročne »záverku«, ktorá má byť výkazom stavu imania obcho-
dného závodu. Tento predpis je značným krokom ku predu pri
zmodernizovaní bilančných ustanovení zákona. Oceňovacia nor-
ma daná v dnešnom práve (čl. 31., § 26) spôsobom úplne nedo-
stačujúcim, je v osnove vôbec nedotknutá. Spolieha sa na pred-
pis § 54 osnovy, zavádzajúci všeobecné ustanovenie zachovať peč-
livosť riadneho obchodníka pri vedení obchodných kníh. Týmto
spôsobom otvárajú sa však dvere nepoctivostiam na tomto poli
väčmi, ako doteraz.

V hlave 6. upravuje osnova pomery prokuristov a iných
obchodných zmocnencov, kde väčšinou prikláňa sa k dnešnému

právnemu stavu platnému na Slov. a Podk. Rusi. Tak hneď pri pôjmu prokúry (§ 59) upúšťa definíciu prokuristu, jak to činil čl. 41. vš. zák. obch. a preberá len pôjmový objem prukúry dľa § 37 slov. obch. zák. Ďalej v § 60 pri stanovení objemu prokúry opúšťa sa dosavádna reglementácia rak. obchod. zákona a doslovne preberá sa ustanovenie § 38 nášho zákona, kde okruh činnosti, ku ktorej je prokurista oprávnený, stanovuje osnova ako cit. § dnes platiaci vraví, slovami: »prokúra zmocňuje ku všetkým druhom právnych jednaní a úkonom pred súdom a mimo súd«. Ako vidíme, osnova na tomto poli neprináša žiadnych podstatných zmien až na to, že zavádza t. zv. dielčiu prokúru, nie však ako obmedzenie vlastnej prokúry, ale ako zvláštny druh akejsi zúženej prokúry, ktorá je umožnená v smysle odst. 2. § 59 osnovy. Toto je inštitúcia dľa nášho názoru dosť nejasná, keďže prokurista hlavného závodu musí mať pouvoir jednať i menom filialok.

Napokon nasledujú state o obchodných jednateloch (úkon komisionársky) a obchodných dohodcoch (úkon senzálsky), ktoré však od dosavádnej úpravy §§ 368—384 poľažne §§ 534—549 slov. obch. zák. sa podstatne nelíšila. Tým končí prvá kniha osnovy. Bezpodmienečne patrila by sem ešte časť o úkonoch zasielateľských, povozníckých, verejno-skladištných a event. zákon poisťovací, ktorý však pre systematiku zákona hodil by sa lepšie do druhej knihy o spoločenstevnom práve obchodnom.

O druhej knihe osnovy, ktorá dosiaľ beztak nebola predložená Vedeckej komisii k príprave a prejednaniu nového obchodného zákona, pojednáme neskoršie.

Několik poznámek k §§ 1155 a 1156 vládního návrhu československého občanského zákoníka.

Dr. Josef Pražák.

V paragrafech osnovy citovaných v nadpise tohoto pojednání navrhuji se *všeobecná* ustanovení o obsahu povinnosti k náhradě škody, a to jednak co do způsobu náhrady, jednak rozsahu škody, která má býti nahrazena. Po ustanoveních těchto jsou pak zařazeny předpisy zvláštní rovněž o způsobu a rozsahu náhrady škody.¹⁾

Pokud jde o návrh právní úpravy *způsobu* náhrady škody,

¹⁾ O jejich vzájemném poměru nejnoveji Dr. Hans Hackl v Richterzeitung, 19, str. 200 a n.